

22int07898

Gespreksnotitie bestaanszekerheid

In deze gespreksnotitie brengen we ontwikkelingen in beeld, beschrijven we de bestaande maatregelen door de rijksoverheid en schetsen we de situatie in Borne. Op basis van de rol van de gemeente geven we een overzicht van mogelijke lokale maatregelen die de bestaanszekerheid van onze inwoners kunnen versterken.

1. Wat is bestaanszekerheid?

Bestaanszekerheid is een mensenrecht ([UVRM art. 25 lid 1](#)) en een grondrecht ([Grondwet art. 20](#)). In 'De winst van het sociaal domein' omschrijven VNG en Divosa bestaanszekerheid als "Bestaanszekerheid bieden, is de basisvoorwaarden op orde brengen: de zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen, de zekerheid van werk en van mee kunnen doen in de samenleving. Maar ook de zekerheid van een dak boven je hoofd in een geschikte en betaalbare woning. En in een veilige en prettige omgeving, met snelle en toegankelijke dienstverlening in situaties die de veiligheid bedreigen."¹

2. Waarom staat de bestaanszekerheid onder druk?

In januari 2022 publiceerde Schouders Eronder (een samenwerking tussen Divosa, Landelijke Cliëntenraad, NVVK, Sociaal Werk Nederland en de VNG) '[Feiten en cijfers bestaanszekerheid](#)'. Voor mensen met een minimum inkomen was het al lastig om rond te komen. Onzekere inkomsten, stijgende vaste lasten en te weinig financiële buffers maken het ook voor mensen met een (iets) hoger inkomen moeilijk. Daarnaast maken complexe toeslagen en een flexibele arbeidsmarkt dat huishoudens in de financiële problemen komen. Schouders Eronder ziet vijf met elkaar samenhangende ontwikkelingen waardoor de bestaanszekerheid van groepen burgers onder druk staat.

1. Onzekerheid voor flexwerkers en mensen met minimumloon

Veel werkenden verkeren in een kwetsbare positie omdat zij een relatief groot risico lopen op armoede en/of schulden omdat ze flexwerker zijn, laagbetaald werk doen of beide. In de huidige arbeidsmarkt biedt hun inkomen uit werk onvoldoende bestaanszekerheid.

¹ <https://www.divosa.nl/onderwerpen/bestaanszekerheid>

2. Bijstandsgerechtigden met een afstand tot de arbeidsmarkt komen moeilijk aan het werk

Ondanks de stijging van het totaal aantal werkenden, en de recente stijging in de arbeidsdeelname van bijstandsgerechtigden, blijft de groep bijstandsgerechtigden over een langere periode bekeken redelijk gelijk (in Borne sinds 2017 gedaald van 310 naar 240) en profiteert dus maar beperkt van de krapte op de arbeidsmarkt. Deze groep loopt een groot risico om in armoede te belanden en om problematische schulden te ontwikkelen.

3. Effecten van COVID-19 nog onduidelijk

De effecten van COVID-19 zijn onduidelijk. Wat gebeurt er bijvoorbeeld met zelfstandig ondernemers nu de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) gestopt is? En wat gebeurt er met de grote groep flexwerkers nu steunmaatregelen vanuit de overheid voor bedrijven zijn beëindigd?

4. Onzekerheid door stijgende inflatie

Door de stijgende inflatie is het voor inwoners met een laag inkomen steeds moeilijker om rond te komen. Dit geldt in het bijzonder voor de groep werkenden die in een kwetsbare positie verkeert en voor bijstandsgerechtigden.

5. Hulp bij budgettering bij kwetsbare groepen

Veel van de groepen inwoners die in een kwetsbare positie verkeren, hebben inkomensondersteuning of schulddienstverlening nodig maar vragen zelf niet om deze ondersteuning. Zij onderschatten de ernst van de problematiek of schamen zich. Ook zijn systemen en regels vaak te complex en sluiten niet aan bij de basisvaardigheden en het doen/denkvermogen van inwoners.

3. **Wat is de landelijke situatie?**

In juni 2022 publiceerde het CPB de '[Stresstest kosten van levensonderhoud](#)'.

In twee scenario's is onderzocht of huishoudens financieel bestand zijn tegen de stijgende prijzen van vaste en noodzakelijke lasten. Met de prijzen van januari 2021 hebben 500.000 huishoudens al te maken met een betaalbaarheidsprobleem. In de twee scenario's komen daar 170.000 respectievelijk 650.000 huishoudens bij. Ruim de helft hiervan heeft voldoende financiële buffers om de hoge prijzen meer dan een jaar aan te kunnen zonder de uitgaven te verlagen. De meeste Nederlandse huishoudens kunnen de stijging van de energieprijzen en andere vaste lasten opvangen, maar in een scenario met hoge prijzen kunnen 1,2 miljoen huishoudens moeite krijgen met het betalen van hun maandelijkse lasten.

Op Prinsjesdag heeft het CPB in de [Macro Economische Verkenning 2023](#) een indicator opgenomen voor armoede en de conclusies van de stresstest geactualiseerd op basis van de begroting. De armoede neemt in 2023 af. Een nieuwe stresstest "Kosten van levensonderhoud" laat zien dat de kwetsbaarheid als gevolg van een laag inkomen is afgenomen als gevolg van het

tijdelijk beleid. Daar staat tegenover dat de kwetsbaarheid als gevolg van een hoge energierekening is toegenomen. In een scenario met een hogere gasprijs neemt het aantal huishoudens met risico op betalingsproblemen toe met ruim 300 duizend. Om een indruk te geven van de gevolgen van een nog hogere gasprijs is ook de onzekerheidsvariant met hogere gasprijs doorgerekend. In dit scenario lopen 860 duizend huishoudens risico op betalingsproblemen. De groep met een inkomen van 120% van het sociaal minimum tot modaal is het sterkst vertegenwoordigd in deze toename.

In september 2021 heeft TNO in het rapport '[De feiten over energiearmoede in Nederland](#)' de energiearmoede in kaart gebracht naar aard, omvang en regionale spreiding van de energiearmoede in ons land. Ongeveer 550.000 huishoudens, zo'n zeven procent van het totaal, leeft in energiearmoede: ze hebben hoge energiekosten, wonen meestal in een huis dat niet goed is geïsoleerd en hebben een laag inkomen. Eenpersoonshuishoudens en met name eenoudergezinnen zijn sterk oververtegenwoordigd in de groep energiearme huishoudens. Energiearme huishoudens in Nederland geven, afhankelijk van de definitie van energiearmoede, gemiddeld 13-20% van hun inkomen uit aan energie, tegenover 5% gemiddeld voor alle huishoudens. Bijna de helft van alle huishoudens in Nederland (48%) woont in een slecht of matig geïsoleerd huis maar kan daar niet zelf iets aan doen. Dit zijn twee groepen: huurders, omdat zij voor verduurzaming afhankelijk zijn van de verhuurder; en eigenaren van een huis met een relatief lage energetische kwaliteit die het geld niet hebben om daar in te investeren. De [interactieve kaart](#) geeft de energiearmoede weer per gemeente en wijk als het percentage

In juli 2022 publiceerde De Nederlandsche Bank een [analyse](#) waarin meerdere scenario's zijn ontwikkeld om de gevolgen van de gestegen energieprijzen voor de bedrijfswinsten in kaart te brengen. Op basis van deze analyse concludeert DNB dat de gevolgen van de prijsstijgingen op macroniveau beperkt zijn. Ook in het ernstigste scenario neemt het aandeel verlieslatende bedrijven slechts met 5,6 procentpunt toe. Maar enkele energie-intensieve bedrijven worden hard getroffen, bijvoorbeeld in de metaal, chemie en voedingsmiddelenindustrie. DNB ziet geen noodzaak voor generieke steun omdat de impact van de energiekostenstijging op de winstgevendheid van bedrijven te overzien is, zelfs in het extreme scenario. Bovendien behaalden bedrijven in 2021 en het eerste kwartaal van 2022 hoge winsten, wat ruimte zou moeten bieden om tegenvallers op te vangen.

4. Hoe ontwikkelen inkomen en uitgaven zich?

Belangrijke financiële onderdelen van bestaanszekerheid zijn inkomen, woonlasten (inclusief energiekosten), boodschappen en zorgkosten.

Werk en inkomen

Het aantal [werkenden](#) en [vacatures](#) blijft in 2022 toenemen en de werkloosheid neemt af. De [cao-lonen](#) zijn in het derde kwartaal van 2022 met 3,4 procent gestegen ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder (bron: CBS StatLine). Het minimumloon gaat op 1 januari 2023 in één keer omhoog met 10,15 procent. Dit heeft gevolgen voor de aan het nettominimumloon gerelateerde bijstandsnormen, minimumbedragen studietoelage en grondslagen IOAW en IOAZ.

Boodschappen

Consumentengoederen en -diensten waren in september 2022 14,5 procent duurder dan in dezelfde maand een jaar eerder. De stijging van de inflatie kwam vooral door de prijsontwikkeling van energie. De inflatie exclusief energie en motorbrandstoffen is toegenomen tot 6,5 procent in september. Voedingsmiddelen zijn 12,7% duurder dan een jaar geleden, kleding en schoenen 7,5% (bron: [CBS StatLine](#)).

Woonlasten

De kosten voor huisvesting, water en energie zijn 30% duurder dan een jaar geleden. Huren stegen in 2022 met 3% en de hypotheekrente is sinds het laagterecord in oktober 2021 meer dan verdubbeld. Energie was in september 200 procent duurder dan in dezelfde maand vorig jaar (bron: [CBS Statline](#)).

Zorgkosten

De kosten voor gezondheid stegen in 2022 met 2,2% (bron: [CBS StatLine](#)). Het kabinet verwacht voor 2023 een gemiddelde jaarpremie van € 1649 voor de basisverzekering. Dat is een stijging van 9%. De premiestijging wordt voor lagere inkomens gecompenseerd door stijging van de zorgtoeslag. De collectiviteitskorting op de basisverzekering vervalt in 2023. Dit scheelt maximaal 5%.

5. Welke maatregelen neemt de Rijksoverheid?

Generiek inkomensbeleid is de verantwoordelijkheid van het Rijk. Vanaf 1 november 2022 neemt het kabinet maatregelen ter compensatie van de stijgende energierekening. Er zijn diverse maatregelen getroffen ter ondersteuning van de gestegen energierekeningen. Zo blijft er meer inkomen over om op andere gebieden de inflatie te kunnen opvangen. Afhankelijk van het soort inkomen en de hoogte van het inkomen kunnen inwoners gebruik maken van de bestaande maatregelen.

1. Generiek inkomensbeleid

Met inkomensbeleid wordt geprobeerd de koopkracht van inwoners op peil te houden. Jaarlijks wordt centraal de hoogte van het sociaal minimum vastgesteld. De gedachte achter het inkomensbeleid is dat er maatwerk nodig is: elk type huishouden heeft specifieke maatregelen nodig. Voorbeelden van inkomensafhankelijk inkomensbeleid vanuit het Rijk zijn:

- Huurtoeslag
- Zorgtoeslag
- Kindgebonden budget
- Combinatiekorting
- Algemene heffingskorting (minstverdienende partner)
- Kinderbijslag

2. Aanpak geldzorgen, armoede en schulden

In juli 2022 kondigde het kabinet in [kamerbrief](#) de 'Aanpak geldzorgen, armoede en schulden' aan. In de bijbehorende [factsheet](#) zijn de maatregelen zijn opgenomen waarmee het kabinet geldzorgen, armoede en schulden wil voorkomen en aanpakken.

3. Schuldhulpverlening

Het kabinet trekt extra geld uit om huishoudens die door de energiecrisis zijn geraakt, te helpen. Concreet gaat het om:

- De hulplijn 0800 – 8115 van Geldfit krijgt extra capaciteit (adviserend);
- Er komt meer saneringskrediet waarbij een groot deel van de schuldenlast van huishoudens kan worden kwijtgescholden;
- Er komt 35 miljoen euro vrij om geldproblemen vroeger te signaleren en gerichte hulp te bieden;
- De Nederlandse Schuldhulp Route (NSR) krijgt meer financiële middelen om huishoudens inzicht te geven in hun financiële positie.

4. Verhoging minimumloon

Als onderdeel van een breder koopkrachtpakket heeft het kabinet in augustus 2022 [besloten](#) het minimumloon vanaf 1 januari 2023 in één keer met in totaal 10,15 procent te verhogen. De aan het minimumloon gekoppelde uitkeringen stijgen mee met deze verhoging.

5. Lagere energiebelasting en BTW in 2022

Het tarief voor energiebelasting is in 2022 € 0,057 (exclusief btw) per kWh lager dan in 2021. Hierdoor betalen mensen € 0,0368 (exclusief btw) aan energiebelasting per kWh die zij verbruiken. Op de jaarafrekening van de energieleverancier zien mensen deze maatregel terug als 'energiebelasting'. De teruggave van de energiebelasting is in 2022 verhoogd van ongeveer € 560 naar € 785. Hierdoor krijgen alle huishoudens € 225 (inclusief btw) extra korting. Dit is een vaste korting, die niet afhankelijk is van het energieverbruik. Op de jaarafrekening van de energieleverancier is deze maatregel terug te lezen als 'vermindering energiebelasting'. Van 1 juli t/m 31 december 2022 is de btw op energie (aardgas, elektriciteit en stadsverwarming) verlaagd van 21% naar 9%. Het lagere btw-tarief geldt voor alle onderdelen op de energierekening die te maken hebben met de levering van energie. bijvoorbeeld ook administratie- en netbeheerkosten.

6. Twee maanden €190 energiecompensatie

Om huishoudens nog dit jaar te compenseren voor de hoge energieprijzen, krijgt ieder huishouden in november en december een korting van in totaal 380 euro op de energierekening. Het voordeel wordt verrekend via je huidige energieleverancier. De korting geldt per aansluiting en is onafhankelijk van je stroom- en gasverbruik. Als het voorschotbedrag lager is dan 190 euro ontvangt het huishouden het verschil tussen het termijnbedrag en de 190 euro op de rekening.

7. Energieplafond

De meest omvangrijke maatregel is het energieplafond die per 1 januari 2023 wordt toegepast op de energierekening van alle huishoudens. Dit prijsplafond ziet er als volgt uit:

Stroom: € 0,40 per kWh tot maximaal 2.900 kWh;

Gas: € 1,45 per m³ tot maximaal 1.200 m³.

Bij hoger verbruik betaal je het tarief dat in je huidige energiecontract staat vermeld. De variabele energieprijzen in nieuwe contracten liggen momenteel boven de 0,80 euro voor stroom en 3,50 euro voor gas.

8. Terugkomst vaste contracten

Op een uitzondering na is er op dit moment geen aanbod van vaste energiecontracten van een jaar of langer. De enige optie is een variabel of dynamisch contract. De tarieven in deze contracten fluctueren sterk met de ontwikkeling van de energieprijzen binnen de groothandelsmarkten. Mensen hebben om die reden minder zekerheid over wat ze maandelijks kwijt zijn voor stroom en gas. Het kabinet wil daarom dat energieleveranciers in 2023 weer vaste contracten gaan aanbieden, zodat huishoudens een beter beeld krijgen over hun uitgaven.

9. Gunstige energiebespaarlening (warmtefonds)

Per 1 november 2022 kunnen alle Nederlandse huishoudens tegen een rente van 0 procent geld lenen bij het warmtefonds. Met deze energiebespaarlening kunnen consumenten investeren in gas- en stroombesparende maatregelen zoals isolatie, warmtepomp, zonneboiler en zonnepanelen. De lening mag maximaal € 45.014 euro zijn. Ook voor verhuurders wordt de subsidieregeling verbreed.

10. Energietoeslag (€ 1.300)

Huishoudens met een inkomen tot 120 procent van het sociaal minimum komen in 2023 opnieuw in aanmerking voor een eenmalige energietoeslag van 1.300 euro. De energietoeslag wordt via de gemeente uitgekeerd waarbij de eerste 500 euro al in 2022 uitgekeerd kan worden. Studenten komen niet in aanmerking voor de energietoeslag.

11. Hulp bij energie besparen

Gemeenten krijgen gezamenlijk € 300 miljoen om inwoners te helpen met energie besparen (SPUK energiearmoede).

12. Compensatie energie-intensief MKB

Voor ondernemers werkt het kabinet een aantal maatregelen uit:

- Hetzelfde prijsplafond voor stroom en gas als particulieren;
- Extra geld via de Energie-investeringsaftrek (EIA), willekeurige afschrijving milieu-investeringen (Vamil) en Milieu-investeringsaftrek (MIA);
- Hogere en betere garantievoorzwaarden voor de financiering van verduurzamingsmaatregelen;
- Mkb-ondernemingen bij wie de energiekosten overeenkomen met minimaal 12,5% van de omzet, ontvangen een vergoeding van 50% van de energiekostenstijging boven een vastgestelde zogenoemde drempelprijs (tot maximaal 160.000 euro) via de regeling Tegemoetkoming Energiekosten (TEK). De TEK geldt voor de periode november 2022 tot en met december 2023.

6. Van wie in Borne staat de bestaanszekerheid onder druk?

We hebben verschillende maatschappelijke partners gevraagd of zij een toename zien van mensen met financiële problemen (zie bijlage 1). Uit de reacties blijkt dat de toename van inwoners met financiële problemen de afgelopen jaren al zichtbaar is. Financiële problemen gaan vaak gepaard met stress, ongezonde leefstijl, gezondheidsproblemen, laaggeletterdheid, mentale problemen en een chaotische huishouden. Steeds meer mensen maken zich zorgen over hun financiële situatie en (moeten) keuzes maken die raken aan hun bestaanszekerheid.

In augustus 2022 ontvingen 256 inwoners een bijstandsuitkering en eind 2021 zaten 15 personen in Borne in de schuldsanering (bron: CBS Statline). Ongeveer 1000 huishoudens hebben een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm.

Volgens TNO ervaart 5-7% van de inwoners van de gemeente Borne energiearmoede (een laag inkomen of hoge energielasten). Dit zijn in Borne ongeveer 700 huishoudens waar eenpersoonshuishoudens en huurders oververtegenwoordigd zijn.

Bij doorstijgende gasprijzen kan het aantal huishoudens dat moeite heeft om de rekeningen te betalen, ondanks de maatregelen aangekondigd op Prinsjesdag, stijgen tot 10%. In Borne gaat het dan om ongeveer 1000 huishoudens, waarvan het grootste deel met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm.

De verhoging van het minimumloon met 10%, en daarmee van de bijstandsuitkeringen, helpt mensen met een laag inkomen structureel. Hiermee wordt ook het bedrag dat hoort bij de norm van 120% van het sociaal minimum hoger. Hierdoor komen meer mensen in aanmerking voor regelingen waarvoor dit minimum geldt zoals de energietoeslag. In Borne gaat het dan om ongeveer 200 huishoudens. Voor huishoudens met een inkomen tot 120% en voor jongeren zijn in Borne ook relatief veel (maatwerk)regelingen beschikbaar.

Het energieplafond geeft huishoudens zonder vast energiecontract die onder de verbruiksnormen voor stroom en gas blijven zekerheid over de kosten. De prijs is ook dan hoger dan voor de prijsstijgingen. Voor huishoudens met een hoger verbruik dan die bij het prijsplafond horen, is de zekerheid minder groot en zijn de kosten mede afhankelijk van de marktprijs.

Informatie van onze netwerkpartners

Bij het project “vroeg erop af”² (vroegsignalering) van **Wijkkracht** komen meer meldingen binnen van energiebedrijven. Dit kan erop duiden dat meer mensen hun energierekening niet kunnen betalen. Wijkkracht neemt bij binnenkomst van een melding contact op met de inwoner om te inventariseren of er extra ondersteuning nodig is.

Het aantal klanten van de **Voedselbank Midden Twente** is met 5 huishoudens toegenomen (55 huishoudens maken in oktober 2022 gebruik van de voedselbank). De Voedselbank geeft aan dat veel klanten schuldenproblematiek hebben. De voedselbank adviseert om directe financiële begeleiding bij het gezin te realiseren om zo de financiële mogelijkheden voor het gezin beter in kaart te brengen.

Het **onderwijs** signaleert problematiek onder de leerlingen, ouders en docenten. Zij vinden het belangrijk dat er “een centraal punt” is waarnaartoe verwezen kan worden. De **huisartsen** benadrukten dit ook: *‘zorg voor korte lijnen, zichtbaarheid en 1 gezicht van iemand die dichtbij de doelgroep staat’*.

Zorgaanbieders melden dat steeds meer mensen zich zorgen gaan maken en melden in enkele gevallen zelfs dat de zorgen overgaan in paniek. *‘Ouderen zitten vaak hele dagen thuis en zijn kwetsbaar bij lagere temperaturen’. Zorg dat ze weten waar ze terecht kunnen wanneer ze hulp nodig hebben en probeer maatregelen zo simpel mogelijk te houden’*.

In sommige gevallen kiezen mensen voor de onjuiste besparing en schaffen ze daarom de medicatie die ze nodig hebben niet meer aan.

‘Verder zien we wel dat mensen bewust zijn geworden van de uitgaven. Er wordt een afweging gemaakt tussen kosten en baten. Hulpmiddelen waar geen vergoeding voor mogelijk is, worden niet (opnieuw) aangeschaft’.

Huur wordt het langst doorbetaald. Op dit moment is er geen toename te zien in het aantal huurachterstanden. Echter geeft **Welbions** aan dat veel Wijkcoaches, wijkbeheerders en incassomedewerkers zorgen signaleren onder de inwoners.

Het **geld- en formulierenspreekpunt** geeft aan dat er ondanks de extra aandacht voor het spreekuur geen aanmeldingen zijn gedaan de afgelopen tijd voor ondersteuning. *‘Vooral mensen met een AOW maken mijns inziens onvoldoende gebruik van de eenmalige energietoeslag’*.

De **alternatieve voedselbank** en **stichting de verjaardagsbox** ondersteunen sinds corona extra gezinnen. *‘De gemeente/het gemeentehuis is voor de meeste mensen een drempel. Zeker bij een afwijzing weten inwoners niet met wie ze in gesprek kunnen gaan’*.

² Bij het project “vroeg erop af” geven energiebedrijven, zorgverzekeraars en de woningcorporatie aan wanneer er een betalingsachterstand is. Medewerkers van Wijkkracht nemen contact op met deze mensen om indien nodig vroegtijdig financiële ondersteuning te bieden.

De adviesraad sociaal domein heeft een advies op het gebied van armoede overhandigd waarin ze uitgebreid enkele suggesties geeft voor een betere communicatie en zichtbaarheid. Diverse suggesties zijn verwerkt in deze notitie.

Sport- en cultuurverenigingen zien een kleine toename van inwoners die sporten met een vergoeding vanuit het fonds. Ook zijn er signalen dat in sommige gevallen de contributie niet meer wordt voldaan. *'We kijken naar de mogelijkheden om leden toch te laten komen. Soms is een goed alternatief om de inwoner vrijwilligerswerk te laten verrichten als compensatie voor de contributie'. 'Echter kunnen wij met minder betalende leden de stijgende energielasten minder goed opvangen'.*

Conclusie

Er zijn sterke signalen dat er veel zorgen zijn en in enkele gevallen worden rekeningen niet meer betaald. Inwoners zijn zoekende naar een nieuw balans in het huishoudboekje om toekomstige uitgaven te kunnen opvangen. Concrete signalen vanuit het netwerk dat er sprake is van afsluiting van energie of woning ontruiming, zijn er op dit moment niet.

Wat volgens onze maatschappelijk partners nodig is komt samenvattend neer op:

- 1) persoonlijke begeleiding;
- 2) gerichte informatie/duidelijk aanspreekpunt;
- 3) laagdrempelige toegang tot voorzieningen;
- 4) verbinden van (bestaande) initiatieven en regelingen.

Voor de meeste groepen in Borne lijken de maatregelen van de Rijksoverheid voldoende te zijn om op korte termijn niet in hun bestaanszekerheid te worden bedreigd. Eind 2023 eindigen een aantal regelingen waardoor de rijksmaatregelen geen structureel zekerheid bieden.

Factoren die de bestaanszekerheid bedreigen

Hoewel er geen duidelijke groep inwoners is aan te wijzen waarvan de bestaanszekerheid nu onder druk staat of volgend jaar onder druk komt te staan, zijn er wel een aantal factoren die, zeker in combinatie, de bestaanszekerheid kunnen bedreigen:

- Een inkomen net boven het sociaal minimum (armoedeval);
- Onzekere inkomsten (ZZP'ers);
- Wonen in een slecht geïsoleerd huis;
- Eénoudergezinnen;
- Alleenstaanden
- Ouderen zonder (of met een klein) aanvullend pensioen;
- Een variabel energiecontract;
- Hoge huur- of hypotheeklasten (o.a. ook mensen met een tophypotheek);
- Hoge zorgkosten;
- Persoonlijke omstandigheden (verlies van inkomen, scheiding, etc.);
- Nieuwe inwoners (o.a. statushouders);
- Inwoners die laaggeletterdheid zijn;
- Kleine, zelfstandige ondernemer

Verenigingen en stichtingen

De gevolgen van de energiecrisis zijn ook merkbaar voor verenigingen en stichtingen in Borne. Vooral sportverenigingen staan onder druk om de energielasten laag te houden zodat contributies niet (veel) hoeven te stijgen en sporten voor iedereen toegankelijk blijft. Veel sportverenigingen in Borne hebben nog een vast energiecontract. Voor verenigingen en stichtingen die relatief weinig energie verbruiken geldt het prijsplafond voor consumenten. Exploitatie van het zwembad lijkt gebruik te kunnen maken van de Tegemoetkoming Energiekosten energie (TEK). NOC-NSF geeft aan dat met de rijksmaatregelen een deel van de sportsector wordt geholpen, maar ook een deel niet. Dit geldt bijvoorbeeld voor de groep sportaanbieders (verenigingen en sportondernemers) die tussen het prijsplafond voor huishoudens en de ondergrens van de TEK-regeling vallen. Bovendien is het genoemde maximale bedrag niet altijd voldoende voor grootverbruikers zoals zwembaden en kunstijsbanen. In Hengelo heeft het (particuliere) Lokaal Fonds Hengelo 100.000 euro vrijgemaakt om organisaties die in zwaar weer verkeren te ondersteunen.

Ondernemers

Ondernemers zijn voor de gemeente Borne belangrijk. Ondernemers hebben tijdens de Corona-lockdown financiële offers moeten brengen en vaak zijn financiële buffers aangesproken. Daar komen nu de hogere energietarieven, duurdere grondstoffen en verhoging van het minimumloon bij.

Door het uitblijven van duidelijk ondersteunend beleid vanuit het Rijk hebben de ondernemers zorgen over de toekomst. Nu de coronasteun in enkele gevallen wordt teruggevorderd en belastingvoordelen worden geschrapt weten ondernemers niet hoe het financiële plaatje er in de toekomst uit gaat zien.

Voor alle ondernemers zal de nadruk moeten liggen, om bij zorgen, tijdig informatie op te vragen en je tijdig te laten ondersteunen door de medewerkers van Regionale Organisatie Zelfstandigen (ROZ).

ROZ is een adviesorganisatie in Twente en Achterhoek voor de bevordering van ondernemerschap. Er dient duidelijke informatie hierover beschikbaar te komen.

Voor het Midden en Klein Bedrijf werkt de overheid op dit moment aan een aantal specifieke maatregelen. Lokale ondernemers die veel energie gebruiken komen in aanmerking voor de regeling Tegemoetkoming Energiekosten. Deze regelingen worden vanuit het Rijk vastgesteld en uitgewerkt.

Ondernemers hebben het volgens **de dorpsmanager** zowel zakelijk als privé zwaar door de stijgende energieprijzen. Zij zijn de klap van corona nog aan het opvangen en hebben nu te maken met stijgende prijzen en personeelstekort. *‘Indien de situatie niet gaat veranderen, zit er leegstand aan te komen’.*

7. Wat is de rol van de gemeente?

Gemeenten hebben de mogelijkheden en de zorgplicht om de leefsituatie en het toekomstperspectief van kwetsbare burgers te verbeteren. Een gemeente met minder armoede en sociale uitsluiting creëert voor iedereen een beter leefklimaat. De gemeente is door de korte afstand tot de burger bij uitstek het overheidsorgaan dat problemen bij individuele burgers kan onderkennen en hiervoor maatwerk kan leveren. Bij maatwerk moet worden vastgesteld of de uitgaven noodzakelijk zijn en of ze daadwerkelijk gemaakt zijn. Gemeenten kunnen bijvoorbeeld bijzondere bijstand verlenen, voorzieningen in het leven roepen om maatschappelijke participatie mogelijk te maken, gezondheidsbeleid voeren, toeslagen geven op de bijstandsnorm en mensen helpen met het oplossen van hun schulden. Het gemeentelijke maatwerk is een aanvulling op het generieke inkomensbeleid van het Rijk.

De belangrijkste wettelijke kaders voor de gemeentelijke taken zijn:

- Participatiewet / bijstand / bijzondere bijstand / schulden- en armoedebeleid (maatwerk in perspectief bieden voor kwetsbare doelgroep: jongeren, werkende armen, statushouders);
- De Gemeentelijke wet schuldhelpverlening;
- De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) (lichte zorg en ondersteuning, begeleiding, opvang);
- De Wet op de volkshuisvesting (met o.a. de verplichting om zorg te dragen voor voldoende woongelegenheid en het maken van prestatieafspraken met wooncorporaties en zorgorganisaties ten behoeve van zogeheten aandachtsgroepen);
- Het VN-verdrag Handicap (samenleving zo inrichten dat mensen met een beperking zo zelfstandig en onafhankelijk mogelijk kunnen leven).

Naast het verstrekken van uitkeringen heeft de gemeente een aantal regelingen gericht op ondersteuning van minimuminkomens en het voorkomen van schulden (bijlage 2). De meeste gemeentelijke regelingen zijn alleen beschikbaar voor mensen met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum. Naast de gemeentelijke regelingen zijn in de bijlage ook initiatieven en regelingen van partners opgenomen die zich richten op hulp en ondersteuning op het gebied van bestaanszekerheid.

Bijlage 1: Benaderde maatschappelijke partners

Reactie gevraagd aan	
Voedselbank Midden Twente	ja
De alternatieve voedselbank	ja
Diaconie / Stichting Noodfonds Borne	ja
Inloop Sociaal Hus	ja
Wmo- en jeugdconsulenten	ja
Wijkkracht / POOT	Ja
Geld- en formulierenspreekpunt	ja
Energieloket DIBO	ja
Stichting Informele zorg Twente	ja
Kulturhus	ja
Uitvoeringsorganisatie	ja
Stadsbank Oost Nederland	ja
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	ja
Welbions	ja
Kinderopvang	ja
Onderwijs	ja
Sportverenigingen	Enkele
Culturele verenigingen	Enkele
Huisartsen	ja
Zorgaanbieders	Diverse reacties
ROZ	ja
BBO ondernemers/dorpsmanager	ja

Gestelde vragen:

1. Ziet u een toename van mensen met financiële problemen?
(aan de ondernemersvereniging is de vraag gesteld: Ziet u een toename van ondernemers met financiële problemen?)
2. Is dit in aantallen uit te drukken (kunt u een vergelijking maken met andere jaren)? Indien dit niet mogelijk is, kunt u de vraag overslaan.
3. Hoe uiten zich de financiële problemen? Welke knelpunten zijn zichtbaar? Welke problemen ziet u?
4. Wat is volgens u een goede aanpak? Welk advies wilt u ons meegeven?
5. Overige opmerkingen
6. In het eerste kwartaal van 2023 gaan wij met partners (extra) aandacht besteden aan armoede (bestaanszekerheid). Wij willen dan ook een netwerkoeverleg organiseren over dit thema voor onze partners /organisaties. Wij gaan nog invulling geven aan deze bijeenkomst. Wat vindt u belangrijk waar wij aandacht aan kunnen besteden?

Bijlage 2: Armoederegelingen en fondsen Borne 2022

Ondersteuning inwoners Borne met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm.
(tenzij anders staat aangegeven)

G = uitbetaling zonder terugbetaling

L = lening

Beleid	A/L
Collectieve zorgverzekering	
Kosten medische aard	
Pedicure	G
Mondzorg	G
Medisch gerelateerde kosten	
Stookkosten	G
Bewassingskosten/slijtage bij medische aandoening	G
Dieetkosten	G
Maaltijdvoorziening	G
Kosten in verband met wonen	
Vervanging / aanschaf duurzame gebruiksgoederen	G
- Statushouders	
- Urgentie sociale gronden	
Geldlening voor verstrekken duurzame gebruiksgoederen	L
Verhuiskosten	L (waarborgsom)
Woonkostentoeslag huurwoning	G
Woonkostentoeslag eigen woning	G
Baby uitzet	G
Alarmering	G
Vaste lasten tijdelijk verblijf inrichting	G
Vaste lasten tijdens detentie	G
Reiskosten	
Gerechtelijke procedures	G
Bezoek aan gedetineerden	G
Woon-werkverkeer	G
Medische behandelingen	G
Bezoek zieke familieleden	G

Scholing en opleiding van kinderen	G
Ininwoneringslessen – internationale schakelklas	G
Juridische kosten	
Eigen bijdrage kosten rechtsbijstand	G
Kosten bewindvoering, mentorschap en curatele	G
Bijzondere bijstand jongeren 18 t/m 20	
Aanvullende bijstand voor noodzakelijke kosten	G
Overige kosten	G
Overbruggingsuitkering	G
Uitvaartkosten	G
Belastingaanslag en inkomstenbelasting	G
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	
Individuele inkomstentoeslag	G

Overige mogelijkheden (financiële) ondersteuning inwoners met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm. *(Tenzij anders staat aangegeven).*

Regelingen	Bedrag	Extra info
Algemeen		
Energiecoach duurzaamheid	n.v.t.	
Sociaal fonds kinderen		
- Schoolkosten 4 t/m 17 jaar	€ 150,- per kind tot 11 jaar > € 200,-	Per jaar
- Fiets 8 t/m 17 jaar	€ 100,- per kind tot 10 jaar > € 165,-	Max 3x per 2 jaar
- Kleding bon t/m 17 jaar	€ 100,- per kind	Per jaar
- Zwemlessen t/m 17 jaar	Volledige vergoeding	Per diploma
- Identiteitskaart kind	Volledige vergoeding	Per 5 jaar
- laptop schoolkinderen	Volledige vergoeding	Per 5 jaar
- vakantieactiviteiten t/m 17 jaar	50% kosten, max. 100 euro per kind	Per jaar
Financiële ondersteuning		
POOT	Ter ondersteuning financiën	120% +
Wijkkracht	Ter ondersteuning financiën	120% +
Noodfonds Borne	n.v.t. extern fonds	120% +
Waterschap/GBLT	Kwijtschelding waterschapsbelasting	100%
Voeding, sport en school		
Voedselbank	n.v.t. externe partner	
Alternatieve voedselbank		120% +
Jeugdsport en cultuurfonds	300 per kind sport – 450 per kind cultuur	
Sociaal fonds volwassenen	€ 225,-	Per jaar
Stichting leergeld	n.v.t. externe partner	
Stichting jarige job	n.v.t. externe partner	
Clothing4u	n.v.t. externe partner	
Too good to goo [app voor boodschappen]	n.v.t. externe partner	120% +
Feestdagen		
Stichting pepernoot	n.v.t. externe partner	
Sint voor iedereen	n.v.t. externe partner	
Mogelijkheden extra inkomsten		
Vrijwilligersvergoeding	€130,- per maand vrij van het inkomen	120% +